

1. Introducción

En Galicia prodúcese unha clara contradicción entre os usos lingüísticos da sociedade, claramente bilingüe, e os da prensa, practicamente monolingüe en castelán. A realidade lingüística de Galicia mudou durante os últimos trinta anos tentando esquecer o rexeitamento e a discriminación dos anos da dictadura. A normativización e a normalización da lingua propia en tódolos eidos camiñaron parellas ó longo das últimas décadas. Sen embargo, neste percorrido os medios de comunicación perderon a guía da sociedade.

Neste libro pretendemos analizar a situación lingüística dun dos actores sociais que máis podería ter aportado a impulsión e consolidación deste proceso –os medios de comunicación- e que, por diversas causas, continúa a ser practicamente monolingüe na actualidade.

O presente informe é froito do traballo dun grupo de investigación que iniciou o estudio no ano 2002. Mediante o emprego de técnicas de investigacións cuantitativas e cualitativas obtivéronse datos e análise non só dos hábitos lingüísticos dos medios de comunicación impresos e audiovisuais na Galicia actual, senón ademais das actitudes e reflexións dos seus protagonistas –xornalistas e directores de medios de comunicación- e outros analistas da situación –lingüistas, sociólogos, economistas, filósofos...-. Pretendíase non só coñecer a lingua actual dos medios de comunicación senón tamén as causas e consecuencias de que outra realidade, posible, non exista.

PROXECTO

A investigación desenvolveuse por un grupo de investigación da Facultade de Ciencias da Comunicación para o Colexio Profesional de Xornalistas de Galicia e o Consello da Cultura Galega ó abeiro da axuda concedida pola Dirección Xeral de Relacións Laborais, da Xunta de Galicia. O proxecto deseñouse mais aló das posibilidades de

investigación que marcaban os prazos temporais recollidos co convenio asinado polas tres institucións de tal forma que nunha primeira etapa se procedeu á recolla de datos e, unha vez librada a axuda, se proseguiu na lectura e interpretación cuantitativa e cualitativa dos datos obtidos con vistas á publicación do presente informe polo Consello da Cultura Galega.

O proxecto integran os tres eixes de investigación que se manteñen sempre nestas iniciativas: condicións laborais, tecnoloxías e lingua. A vista dos informes anteriores, nesta ocasión primouse a vertinte lingüística de forma que se puidera analizar o idioma na que falan os medios de Galicia os redactores e se puxera en relación o soporte idiomático elixido cas outras variables do estudio.

INFORME

O presente informe ofrece unha nova lectura das relacións lingua-condicións laborais a través dos resultados dos enquéritos realizados ós xornalistas e coas entrevistas realizadas cos directores dos medios e coa análise do discurso dos medios impresos. O texto ofrece ó longo das súas páxinas a análise de catro realidades interconectadas: a) análise da presenza do galego nos medios de comunicación; b) a voz dos xornalistas e dos seus xefes; c) a influencia da superestructura informativa e empresarial; d) outros actores da sociedade.

En primeiro lugar, realízase un reconto cuantitativo do publicado en galego polas cabeceiras de Galicia durante os seis primeiros meses do 2002 examinados a razón de un día por semana, con inicio aleatorio e secuencialidade continua e permanente. Con esta análise de contido pretendese certificar con datos fiables a realidade da lingua galega nos medios impresos en Galicia en función de diferentes variables – características do texto publicado, autoría, xénero sección na que se sitúa, etc.-. A continuación faise un estudio pormenorizado de cada unha das cabeceiras coa fin de delimitar posibles variables internas ou

externas á propia empresa que distorsionaran a análise da estratexia global da prensa galega.

No mesmo sentido, e en segundo lugar, apórtanse as primeiras impresións cualitativas da actitudes mediáticas cara a lingua conseguidas a través de grupos de discusión e o deseño das entrevistas cos responsables dos medios para concluír a súa estratexia idiomática. O estudio da a voz ós xornalistas e os seus xefes para que eles mesmos interpreten escaseza de iniciativas de medios de comunicación en galego en Galicia nos últimos anos.

Trala análise da prensa escrita, o estudio céntrase nunha ollada global á presenza do galego noutros medios de comunicación e tamén nos futuros xornalistas a través da información facilitada por alumnos da Facultade de Ciencias da Comunicación despois das súas primeiras experiencias nos medios de comunicación galegos.

En terceiro lugar, sitúanse os datos e interpretacións obtidas do estudio da realidade lingüística dos xornais galegos no interior da superestructura marcada polas propias estratexias informativas e empresariais dos medios galegos e da propia política empresarial. Neste caso, os investigadores acudiron a técnicas de estudio cualitativas (entrevistas e grupos de discusión) que permitisen a recollida e interpretación de actitudes e hábitos de traballo.

Finalmente, o considerar que os xornais forman parte dunha sistema social do que son actores foi necesario ampliar a investigación non soamente ós protagonistas senón tamén a outros sectores da sociedade analistas da lingüística e lectores de medios de comunicación a través das informacións obtidas nos medios de comunicación.

O informe presentado tenta ser a base para unha liña de investigación interdisciplinar máis complexa que pretendemos iniciar con esta radiografía pechada no ano 2004. A realidade lingüística dos medios de comunicación nunha Galicia cambiante seguro que será froito de transformacións e obxecto de novos estudos nos próximos anos.